

Pròleg

Les guerres i els conflictes armats i socials suposen sempre destrucció i mort. Després de la Segona Guerra Mundial, la comunitat de nacions va necessitar dotar-se d'un codi de conducta i de bases ètiques i polítiques per evitar els genocidis i la barbàrie de la violència al món. Així va néixer la Declaració Universal dels Drets Humans, una aportació concreta a la pau entre els pobles. En el temps transcorregut des del 1948 fins al present, els països membres que integren Nacions Unides van anar construint i sumant a la Declaració Universal nous camins i alternatives com els drets econòmics, socials i culturals, els drets al desenvolupament, el medi ambient i l'autodeterminació dels pobles; sumant convencions i protocols sobre la infància, la dona, els pobles originaris, entre altres aportacions significatives per a la construcció de la pau. Si bé existeixen les aportacions ètiques, religioses, socials i polítiques dirigides a la protecció de les persones, a través de la història podem confirmar que no es van respectar i que es van produir greus violacions en diverses parts d'arreu del món.

Després de tanta destrucció i mort, de genocidis com l'holocaust contra els jueus, gitanos, homosexuals i dissidents polítics per part del nazisme, la humanitat necessitava avenços en la construcció de nous camins socials, culturals i ètics, que van sorgir de la participació de les comunitats, organitzacions socials, esglésies, moviments indígenes i ambientalistas més que de la voluntat política dels governs. Si bé en la seva gran majoria els governs han signat els tractats internacionals i s'han compromès a complir-los i fer-los complir, no sempre estan disposats a posar-los en pràctica i continuen violant els drets humans i dels pobles. Avancen en la carrera armamentista, en la imposició de polítiques econòmiques i de dominació contra altres nacions, apropiant-se dels seus recursos i territoris i generant conflictes, guerres, augmentant la fam i la pobresa.

La situació de vida de les nacions no és estàtica, està subjecta a un canvi permanent on l'acceleració del temps té un paper fonamental davant els avenços tecnològics i científics i on els mitjans de comunicació marquen amb força la dinàmica de transformació internacional. Hi ha molts exemples: la desintegració de la Unió Soviètica, la caiguda del Mur de Berlín, la fi de les dictadures militars a Amèrica Llatina, el genocidi i etnocidi a Rwanda i el Congo, la invasió i dominació de la Xina sobre el Tibet, les guerres a l'Afganistan i l'Iraq amb els Estats Units i els seus aliats, les tortures a Guantánamo i l'Iraq, els conflictes latents en diverses regions del món, que se sumen als greus problemes ecològics que posen en perill la vida planetària. Podríem continuar amb altres fets assenyalats per l'informe *Alerta*, com la violència de gènere, les violacions i el patiment que suporten les dones en diversos països.

Abordar el desafiament i contribuir a la resolució dels conflictes regionals i internacionals és pensar a assolir noves propostes i alternatives per aconseguir restablir l'Estat de dret dels pobles, tant en l'àmbit intern com en la comunitat de les nacions. En aquest context es va constituir un Tribunal Penal Internacional a l'Haia per

jutjar els crims de lesa humanitat, i es busca avançar en la reforma de l'Estatut de Roma per poder integrar el Tribunal Penal Internacional sobre el medi ambient, un dels greus problemes que afecta la humanitat. Així, no falten propostes i instruments legals, però lamentablement no es compleixen i des de la proclamació de la Declaració Universal dels Drets Humans per Nacions Unides, la humanitat es troba en la necessitat de generar un «Nou contracte social», perquè s'està arribant a límits perillosos en les relacions internacionals. Els fets confirmen que no n'hi ha prou amb denunciar les contínues violacions dels drets humans i dels pobles.

La reforma de Nacions Unides és fonamental. Quan es genera aquest espai per a la comunitat internacional després de la Segona Guerra Mundial, estava format per 47 nacions; avui en són 192, però continuen els mateixos mecanismes de dominació per part de les cinc grans potències en el Consell de Seguretat de l'ONU, que imposen el veto quan els seus interessos polítics es veuen afectats. Per tant, cal la democratització d'aquest alt organisme de les nacions. En cas contrari, serà difícil superar els conflictes i les relacions de forces, tant de les grans potències, com de països emergents amb poder nuclear com Israel, el Pakistan, l'Índia, la Xina i altres que esperen ingressar en la carrera armamentista nuclear.

Sorgeixen molts interrogants i desafiaments sobre si és possible la pau en un món on els conflictes creixen i afecten la vida dels pobles. Els informes de la FAO, d'UNICEF i la UNESCO posen en evidència les greus violacions dels drets humans. No hi ha instruments internacionals que posin límit i regulin el funcionament de les grans empreses transnacionals, que imposen els seus interessos i mecanismes de dominació als anomenats «països del tercer món», definició discriminatòria. Diria que són països empobrits, on els guanys i explotació dels recursos surten del país deixant destrucció i mort en comptes d'un desenvolupament integral que valori les persones i les comunitats.

L'*Alerta 2011* evidencia la situació actual de la comunitat internacional i busca generar consciència crítica i valors que permetin trobar camins alternatius per construir la pau, no com l'absència del conflicte, sinó restablir les condicions de vida en la diversitat, buscant l'equilibri necessari en la vida dels pobles, el respecte a la persona. En aquest sentit, l'educació per la pau ha de ser font de compromís social, cultural i polític que permeti un pensament holístic, integrador de les relacions humanes amb la Mare Natura, de la qual som part i no els amos. La diversitat de cultures, pensaments, religions constitueixen la riquesa dels pobles. La uniformitat sempre porta totalitarismes i intolerància. La situació que afecta la humanitat és preocupant i davant de tants conflictes entre els pobles, amb minories que no són reconegudes pels qui tenen el poder i la força de les armes, cal generar la resistència cultural. Una resistència a l'esperança, des d'on és possible assolir els canvis que els pobles i el món necessiten en l'àmbit cultural, social, polític i espiritual. La indiferència i les pors pa-

ralitzen i impedeixen els canvis socials i estructurals sotmetent-los a la dominació.

L'experiència a Amèrica Llatina, en les seves lluites socials, és la participació popular, on els pobles són protagonistes i constructors de la seva pròpia vida i història. Els canvis socials sorgeixen des de les bases populars. Un exemple concret són els moviments de dones. Són necessaris la solidaritat i el suport concret de tots els moviments socials en aquests lluites. Com els moviments dels pobles originaris, emergents d'una gran potencialitat, on homes i dones indígenes generen alternatives de vida, en la seva lluita per la recuperació de les seves identitats, valors, espiritualitat, condicions de vida, territoris i comunió amb la Mare Terra. És la lluita contra el colonialisme cultural.

Finalment, no puc deixar d'esmentar les crisis humanitàries que afecten Haití i pobles d'Àfrica i Àsia. No n'hi ha prou amb l'assistencialisme. Es requereixen condicions de vida dignes per superar la dominació. Així mateix, l'injust i violatori «deute extern» que s'ha transformat en el «deute etern», és responsabilitat de països que no reconeixen el dret dels pobles i només busquen el seu lucre econòmic i la dominació.

L'*Alerta* recorre i mostra els diversos rostres de la humanitat i assenyala que ***un altre món és possible***.

Adolfo Pérez Esquivel
Premi Nobel de la Pau

Buenos Aires, 7 de febrer del 2011